**četrtek, 28. november 2019**

P9_TA(2019)0081

# Nedavni ukrepi Ruske federacije proti litovskim sodnikom, tožilcem in preiskovalcem, ki so sodelovali pri preiskavi tragičnih dogodkov z dne 13. januarja 1991 v Vilni

**Resolucija Evropskega parlamenta z dne 28. novembra 2019 o nedavnih ukrepih Ruske federacije proti litovskim sodnikom, tožilcem in preiskovalcem, ki so sodelovali pri preiskavi tragičnih dogodkov z dne 13. januarja 1991 v Vilni (2019/2938(RSP))**

(2021/C 232/09)

*Evropski parlament*,

— ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o Ruski federaciji,

— ob upoštevanju Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (Evropska konvencija o človekovih pravicah),

— ob upoštevanju Splošne deklaracije človekovih pravic,

— ob upoštevanju Mednarodnega pakta o državljanskih in političnih pravicah,

— ob upoštevanju Evropske konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah,

— ob upoštevanju Listine Evropske unije o temeljnih pravicah,

— ob upoštevanju osnovnih načel OZN o neodvisnosti sodstva,

— ob upoštevanju nedavne izmenjave mnenj v Odboru za državljanske svoboščine, pravosodje in notranje zadeve 12. novembra 2019 ([1]),

— ob upoštevanju člena 132(2) in 132(4) Poslovnika,

A. ker si je komunistična ZSSR neposredno zaradi pakta Molotov-Ribbentrop poleg drugih držav priključila tudi Republiko Litvo;

B. ker se je Ruska federacija v okviru Splošne deklaracije o človekovih pravicah in Evropske konvencije o človekovih pravicah ter kot polnopravna članica Sveta Evrope in Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi zavezala načelom demokracije, pravne države in spoštovanja temeljnih svoboščin in človekovih pravic;

C. ker so med 11. in 13. januarjem 1991 oborožene sile ZSSR storile dejanje agresije proti neodvisni državi Litvi in njenim prebivalcem, ki so skušali mirno obraniti televizijski stolp v Vilni, zaradi česar je umrlo 14 ljudi, skoraj 800 pa je bilo ranjenih; ker so se represivni ukrepi sovjetskih oboroženih sil nadaljevali do poskusa državnega udara avgusta 1991 v Moskvi;

D. ker so to prelivanje krvi obsodili po vsem svetu in je to nekaj dni pozneje storil tudi vodja vrhovnega sveta Ruske sovjetske federativne socialistične republike na množičnih demonstracijah v Moskvi;

E. ker je Ruska federacija v pogodbi med Republiko Litvo in Rusko sovjetsko federativno socialistično republiko o podlagi za odnose med državama z dne 29. julija 1991 priznala ponovno vzpostavitev neodvisne Republike Litve dne 11. marca 1990;

([1]) https://www.europarl.europa.eu/ep-live/en/committees/video?event=20191112-0900-COMMITTEE-LIBE

F. ker je Ruska federacija prevzela pravice in obveznosti nekdanje Sovjetske zveze in je njena naslednica;

G. ker je okrožno sodišče v Vilni 27. marca 2019 izdalo sodbo v tako imenovani „trinajstojanuarski zadevi“, v kateri so bili nekdanji sovjetski obrambni minister Dmitrij Jazov, nekdanji poveljnik sovjetske vojske v Vilni Vladimir Ushopčik, nekdanji poveljnik posebnih enot KGB Mihail Golovatov ter 64 ruskih, beloruskih in ukrajinskih državljanov zaradi sodelovanja v agresiji proti litovski državi spoznani za krive vojnih hudodelstev in hudodelstev zoper človečnost;

H. ker so vsem obtoženim za ta napad sodili v nenavzočnosti, razen dvema nekdanjima sovjetskima častnikoma, Juriju Melu in Genadiju Ivanovu, obsojeni pa so bili na do 14 let zapora; ker se sodbe, izdane spomladi 2019, nanašajo na tragične dogodke, ki so sledili litovski izjavi o neodvisnosti dne 11. marca 1990, in sovjetska prizadevanja, da bi Litvo prisilili k preklicu izjave, ki so se začela z gospodarsko blokado v prvi polovici 1990 in so doživela svoj vrh v nasilnih prizadevanjih za strmoglavljenje litovske vlade januarja 1991;

I. ker so organi Republike Litve med predkazensko preiskavo v zadevi z dne 13. januarja aktivno zaprosili pristojne organe Ruske federacije za pravno pomoč v tem kazenskem postopku, vendar Ruska federacija ni sodelovala;

J. ker se za Rusko federacijo meni, da dejavno varuje in ščiti poveljnike in storilce dejanj oboroženega napada na nedolžne in neoborožene civiliste, na primer glavnega vojaškega častnika med dogodki januarja 1991 Mihaila Golovatova, ter skuša na vse načine preprečiti, da ne bi odgovarjali za svoja dejanja;

K. ker je bil prvi ruski odziv na sodbo sodišča negativen in je ruska duma trdila, da je bilo sojenje „politično motivirano“ in „poskus, da bi ponovno napisali zgodovino“, rusko zunanje ministrstvo pa je napovedalo, da „ne bo odstopilo od zadeve brez nadaljnjih ukrepov“;

L. ker je preiskovalni odbor Ruske federacije od julija 2018 do aprila 2019 uvedel kazenski postopek proti litovskim sodnikom, tožilcem in preiskovalcem, ki so sodelovali v preiskavi ali sojenju v tej zadevi, in sicer na podlagi členov 299 in 305 kazenskega zakonika Ruske federacije, ki določa kazensko odgovornost za „zavestno uveljavljanje kazenske odgovornosti za očitno nedolžno osebo“ ter, za sodnika ali sodnike, za „izrekanje očitno nezakonitih kazni, odločitev ali drugih pravnih aktov“;

M. ker lahko ta politično motivirani kazenski pregon, ki ga je začela Ruska federacija, privede do zlorabe Interpolovega sistema in drugih dvostranskih in večstranskih sporazumov o sodelovanju, da bi se omejile pravice tožilcev in sodnikov v tej zadevi med preiskavami, zasliševanji in aretacijami; ker bi lahko Ruska federacija poskusila pridobiti mednarodne naloge za prijetje litovskih uradnikov, ki so sodelovali pri tem postopku;

N. ker mediji Ruske federacije, ki so pod nadzorom države, pa tudi njeni uradni predstavniki, izvajajo propagandno in dezinformacijsko kampanjo, s katerimi želijo sejati teorije zarote v zvezi s to zadevo in je del hibridnih groženj EU in drugim demokracijam;

O. ker je pravna država, skupaj s neodvisnostjo sodstva, ena od vrednot, na katerih temelji Unija; ker je Komisija skupaj s Parlamentom in Svetom v skladu s Pogodbama odgovorna za spoštovanje načela pravne države kot temeljne vrednote Unije in za zagotavljanje spoštovanja prava, vrednot in načel EU;

P. ker so sodniki katerekoli države članice tudi sodniki vse Evropske unije;

**četrtek, 28. november 2019**

Q. ker je neodvisnost sodstva temelj pravne države in je bistvena za delovanje demokracije in spoštovanje človekovih pravic; ker je neodvisnost sodstva zapisana v členu 47 Listine o temeljnih pravicah in členu 6 Evropske konvencije o človekovih pravicah;

R. ker osnovna načela OZN o neodvisnosti sodstva določajo, da morajo vse vladne in druge institucije spoštovati in upoštevati neodvisnost sodstva; ker prav tako navajajo, da ne sme biti neustreznega ali neupravičenega vmešavanja v sodni postopek ([2]);

S. ker Splošna deklaracija človekovih pravic določa zlasti načela enakosti pred zakonom, domneve nedolžnosti in pravice do poštenega in javnega obravnavanja pred pristojnim, neodvisnim in nepristranskim sodiščem;

T. ker člen 1 Evropske konvencije o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah, ki jo je ratificirala Ruska federacija, določa, da se „pogodbenice zavezujejo, da si bodo v skladu z določbami te konvencije čim bolj medsebojno pomagale v postopkih v zvezi s kaznivimi dejanji, za katera je kaznovanje v trenutku zaprosila za pravno pomoč v pristojnosti pravosodnih organov pogodbenice prosilke“;

U. ker Ruska federacija krši vse več mednarodnega prava in zavez ter sprejema stališča, ki škodijo dobrim sosedskim odnosom in s tem spodkopava morebitno prihodnje sodelovanje;

1. izreka solidarnost in sočustvovanje z družinam žrtev v tej zadevi;

2. ugotavlja, da dejanja organov Ruske federacije v zvezi z litovskimi sodniki in tožilci kršijo temeljne pravne vrednote, zlasti neodvisnost sodstva, ter načelo, da se lahko človekove pravice in svoboščine zakonito omejijo le za namene, za katere so omejitve uvedene z mednarodnim pravom;

3. opozarja, da je kazenski pregon tožilcev in sodnikov zaradi njihovih poklicnih dejavnosti nesprejemljiva oblika zunanjega posega v prevlado prava;

4. poudarja, da postopek v tovrstnih kazenskih zadevah proti tožilcem in sodnikom ne more šteti za legitimnega;

5. odločno obsoja te kršitve temeljnih načel in norm mednarodnega prava, ki so jih storili ruski organi, in nasprotuje temu politično motiviranemu kazenskemu pregonu;

6. izraža solidarnost z litovskimi tožilci, preiskovalci in sodniki, ki so jih ruski organi obtožili v tej zadevi, ter s prizadevanji litovske vlade, da na to opozori ter zmanjša škodo in nevarnost, ki grozi tistim, ki so jih ruski organi nezakonito obtožili;

7. poudarja, da univerzalno priznana jamstva o neodvisnosti sodnikov in tožilcev prepovedujejo kakršno koli vmešavanje v sodno oblast, ki bi jo izvajalo sodišče, ali še tako neznatno vplivanje na sodbo ter sodno preganjanje sodnika zaradi izrečene sodbe ali vmešavanje v delo tožilstva pri preiskovanju zadev;

8. poziva javne organe Ruske federacije, naj zaključijo kazenski postopek proti litovskim tožilcem, preiskovalcem in sodnikom v tej zadevi;

9. poziva organe Ruske federacije, naj pri izvajanju pogodbe med Republiko Litvo in Rusko sovjetsko federativno socialistično republiko o podlagi za odnose med državama z dne 29. julija 1991 ocenijo odgovornost oseb, ki so vodile dejanje agresije proti Litvi od 11. do 13. januarja 1991 ali sodelovale v njej, ter naj pomagajo organom preprečevanja, odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj Republike Litve pri iskanju pravice v zadevi z dne 13. januarja;

([2]) https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx

10. poziva organe Ruske federacije in Belorusije, naj upoštevajo prošnje Republike Litve za medsebojno pravno pomoč v zadevi z dne 13. januarja;

11. poziva ruske organe, naj ustavijo neodgovorno posredovanje dezinformacij in propagandne izjave uradnikov Ruske federacije v zvezi s trinajstojanuarsko zadevo;

12. poziva države članice EU, naj, če prejmejo prošnjo Ruske federacije za medsebojno pravno pomoč v zvezi s kazenskim pregonom litovskih tožilcev in sodnikov, ki so sodelovali v tej zadevi, v Ruski federaciji, obravnavajo to zadevo kot politično motivirano, tesno sodelujejo s pristojnimi litovskimi organi in zavrnejo pravno pomoč Ruski federaciji v tej zadevi;

13. poziva komisijo za nadzor Interpolove zbirke, ki je pristojna za preprečevanje neprimerne uporabe nalogov za prijetje v politične namene, naj bo pozorna na vsak mednarodni nalog za prijetje za obtožene litovske uradnike; poziva države članice in druge podpisnice statuta Interpola, naj prezrejo vse mednarodne naloge za prijetje za obtožene litovske uradnike; poziva Interpol, naj prezre vse ruske zahteve za naloge, povezane z zadevo z dne 13. januarja;

14. poziva vse države članice, naj Rusiji ne posredujejo osebnih podatkov, ki bi jih bilo mogoče uporabiti v kazenskih postopkih zoper litovske sodnike, tožilce in preiskovalce;

15. poziva države članice, naj na evropski ravni v celoti sodelujejo pri politiki glede Rusije, saj sta večja doslednost in boljše usklajevanje bistvenega pomena za učinkovitejšo politiko EU, ter naj si bolj prizadevajo za krepitev odpornosti ter iščejo praktične rešitve, kako podpreti in okrepiti demokratične procese in neodvisno sodstvo;

16. poziva predsednika Sveta in Komisije, podpredsednico/visoko predstavnico in države članice, naj še naprej pozorno spremljajo te zadeve, izpostavijo ta vprašanja v različnih oblikah na srečanjih z Rusko federacijo ter poročajo Parlamentu o izmenjavah z ruskimi organi, pri čemer naj se te v celoti zavedajo enotnosti in solidarnosti Evropske unije tako v tej zadevi kot v drugih sorodnih primerih; poziva države članice, naj pri svojih stikih z ruskimi organi opozorijo na to zadevo;

17. naroči svojemu predsedniku, naj to resolucijo posreduje podpredsednici Komisije/visoki predstavnici Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko, Svetu, Komisiji, vladam in parlamentom držav članic, Svetu Evrope, Organizaciji za varnost in sodelovanje v Evropi ter predsednikoma, vladam in parlamentoma Ruske federacije in Belorusije.